

N:o 72.

Af herr **Clason**, *angående skrifvelse till Konungen i fråga om kontroll öfver programmen för biografföreställningar.*

Från olika håll, ej minst sådana som representera uppfostringsfrågor, har under de allra senaste åren uppmärksamheten allt mer fästs på spörsmålet barn och biografföreställningar. På inbjudan af pedagogiska sällskapet i Stockholm hölls den 24 februari 1908 ett allmänt diskussionsmöte i frågan. Till detsamma hade öfverläkaren vid Stockholms hospital å Konradsberg, professoren *B. E. Gadelius*, som hindrats att personligen närvara, insändt följande skriftliga uttalande:

Barnen och biografteatrarna.

*Professor
Gadelius om
biograferna.*

Ombedd att yttra mig om den menliga betydelse biografteatrarna kunna hafva för det uppväxande släktet, vill jag i korthet på följande sätt sammanfatta min mening.

Ingen skildring, hvarken i tal eller skrift, kan så rycka den unga publiken med sig som dessa rörliga scenerier, där själfva lifvet illusoriskt återgifves. Redan häri bör för vederbörande ligga en maning att utöfva en skarp kontroll på dylika förströelser, hvilka med sina obegränsade suggestionsmedel utöfva ett nästan oemotståndligt inflytande på barnasinnnet, ett inflytande som tyvärr kan räcka längre än den timme föreställningen varar.

Villigt erkännande de goda saker, naturscenerier, bilder ur djurens lif, sagoskildringar m. m., som bjudas åskådaren vid ett besök på våra biografteatrar, måste man dock beklaga, att en mängd, kanske flertalet, dylika förlusteställen, utan tanke på den skada de göra, ofta välja program, där brott och ruskigheter af alla slag afspelas inför publiken, som tyvärr till stor del består af barn mellan 10 och 15 år. Det är intet ovanligt, att programmen efter hvartannat upptaga nummer, däri mord, rån och mord, själfmord o. s. v. förekomma, och den minsta eftertanke måste säga oss, att åtminstone barnen böra förskonas från en alltför tidig inblick i lifvets många fasor.

Betydelsen af en dålig uppfostran och de dåliga exemplen för dem, som sedermera själfva hemfalla till brott, är ju numera en så erkänd sak, att ingen drager denna betydelse i tvivel, och bland de dåliga exemplen äro de gifvetvis de farligaste, som kraftigast insugereras i barnens fantasi. Undertecknad har själf af brottslingar hört uppgifvas, huru den första tanken på en förbrytelse varit en barnslig lust att efterlikna hjälten i en spännande brottmålsroman; och då redan

skildringar i ord på detta patagliga sätt visa sin medryckande förmåga på det unga sinnet, huru mycket farligare är icke då det illusoriska lif, som afspeglas på en biografteater.

Oafsedt denna rent depraverande inverkan måste man också taga hänsyn till det omedelbart skrämmande och på barnasinnet ohälsosamt uppskakande inflytande, biografteaternas kusliga skildringar kunna åstadkomma. Sådana nummer som den människoröfande gorillan m. m. äro af den art, att man måste förutsätta en abnorm okänslighet hos de barn, som uthärda skådespelet utan häfvan. Att sinnesrörelsen hos mera ömtåliga barn kan stegras till en verklig nervschock, ur hvilken en abnorm, länge kvarstående känslighet och rädsla utveckla sig, det har erfarenheten i en del fall visat. Hysteri är en sjukdom, som i barnåldern ej är sällsynt, och jag är öfvertygad om att biografteaternas program ofta är ägnadt att sprida denna sjukdom bland de små. Efter hvad en för saken intresserad och väl underrättad dam upplyst mig, hafva sålunda konvulsioner hos barn omedelbart efter besök på biografteatrar iakttagits.

Beaktar man till sist de yttre hygieniskt dåliga omständigheter, hvarunder detta andliga gift serveras tusentals barnasjälar, den usla luften på de illa ventilerade lokalerna och de alltför långa föreställningarna, så kan man tryggt säga, att vissa biografteatrar representera ett socialt ondt, mot hvilket vederbörande, ej blott föräldrar och målsmän, men ock den allmänna ordningens handhafvare snarast böra inskrida af omtanke för det uppväxande släktets lekamliga och andliga välfärd.

*Stockholms
frivilliga bio-
grafkommitté.*

Mötet, på hvilket ett synnerligen belysande inledningsföredrag hölls af seminarieadjunkten fröken *Marie Louise Gagner*, var också alldeles enigt, att åtgärder i frågan måste vidtagas. Det beslöt sålunda enhälligt dels att ingå med en anhållan till öfverståthållareämbetet, att ämbetet måtte tillse, att *de föreskrifter, som af detsamma utfärdats för biograföfvisningar, verkligen måtte iakttagas*, dels att åt Pedagogiska sällskapets styrelse uppdraga *tillsättande af en biografkommitté*, som skulle äga till uppgift att utföra kontroll öfver efterlevandets af de för biograferna gällande stadgar.

Sedan kommittén tillsatts, beslöt den att verka på två sätt: dels söka förmå en eller flere af hufvudstadens biografer, som därtill kunde anses äga förutsättningar, att i fråga om program m. m. ställa sig under tillsyn och kontroll af en pedagogisk granskningsnämnd, dels söka ställa öfriga biografer under uppsikt af för saken intresserade personer, som skulle ha till uppgift att kontrollera efterlevnaden af för biograferna gällande stadgar.

I förstnämnda hänseende träffades i maj 1908 en öfverenskommelse mellan biografkommittén och två af hufvudstadens biografteatrar, hvarigenom dessa förbundo sig att ställa sig under kontroll af en pedagogisk granskningsnämnd, och ej förevisa andra bilder än dem, som af nämnden gillats. Kontrollen tog sin början i september 1908 och fortgick till den 12 december s. å., då kommittén fann sig föranlåten att uppsäga aftalet, enär de ifrågavarande biograferna ej på tillfredsställande sätt följt de i detsamma träffade bestämmelserna. I februari innevarande år har emellertid öfverenskommelse ingåtts med en annan biografteater (Olympiabiografen), hvilken utfäst sig att icke uppföra något nummer, som ej underkastats förberedande granskning af två af kommitténs medlemmar.

Vidare har därstädes genom kommittén anordnats särskilda s. k. skolföreställningar med geografiska program, uppgjorda under samverkan med kompetente personer inom skolvärlden.

Hvad åter angår öfvervakandet af öfriga biografier i hufvudstaden, så träffades den 20 november 1908 på ett enskildt möte ett aftal mellan ett 40-tal frivillige, som öfverenskommo att genom personliga besök kontrollera hvarje nytt program vid hvar och en af hufvudstadens biografier. Vederbörande kontrollant besöker biografen första kväll, då nytt veckoprogram gifves, och inger därefter till biografkommitténs sekreterare rapport om programmets beskaffenhet. Förekommer däri något nummer, som anses stå i strid med gällande polisförordning, besökes biografen omedelbart af en eller ett par ytterligare kommittémedlemmar, hvarpå anmälan göres till poliskommissarien i distriktet, som då haft tillfälle att antingen helt och hållet förbjuda numret eller ock påbjuda borttagande af de mest anstötliga delarna däraf. På detta sätt har kommittén lyckats att helt eller delvis få bort en del af biografteatrarnas mest bloddrypande och råa nummer, ehuru ej förrän detta redan gifvits vid några föreställningar. Polismyndighetens befogenhet att ingripa sammanhänger åter med de villkor, som af öfverståthållareämbetet uppställts för idkande af rörelsen i hufvudstaden, och bland hvilka följande må nämnas:

»att vid förevisning icke något mot sedlighet stridande eller mot myndigheter eller enskilde ohöfviskt förekommer;

att bilder, som skildra utförande af mord, rån eller andra svårare brott, icke förevisas;

att, därest förevisning är tillgänglig för barn, densamma ej omfattar bilder, som framställa tilldragelser eller förhållanden, som äro ägnade att uppväcka känsla af skräck eller fasa hos åskådaren eller af annan anledning kunna anses olämpliga för barn att åse;

Att, innan förevisning äger rum enligt nytt eller ändradt program, anmälan härom af sökanden göres å stationen inom vederbörlnde polisdistrikt.»

Öfverståthållareämbetets villkor.

Föreställningar af ofvannämnda art äro alltså egentligen icke tillåtna och deras upprepande kan i följd däraf förbjudas. Öfverträdelse af villkoren kan till och med medföra återkallande af rätten att drifva rörelsen, något som dock ännu ej torde förekommit.

Den frivilliga kontrollens otillräcklighet.

Det torde emellertid vara tydligt, — och erkännes af nämnda biografkommitté — att nu berörda anordning, huru förträffligt den än verkar, dock icke är till fyllest att omintetgöra den fara, som biograferna under vissa omständigheter medföra. Redan den omständigheten, att den utslutande hvilar på frivillighetens grund, innebär en viss svaghet. Institutionen blir beroende på tillvaron af sådana frivilliga krafter, hvilka vilja åtaga sig detta ständiga uthålliga öfvervakande, och, om än dessa

krafter på åtskilliga håll kunna stå till buds, äro de helt visst icke till finnandes öfverallt, dit biograferna numera nå. Man får nämligen komma ihåg, att detta ej längre är blott större eller medelstora städer, utan att åtminstone i vissa landsdelar biografer uppträda äfven på landsbygden, i köpingar, stationssamhällen o. s. v. Om därför också somligstades dylika biografkommittéer skulle kunna komma att fungera, så hjälper detta ingenting på alla de håll, där intet på denna väg kan göras, och för landet i dess helhet är naturligtvis intet tillfredsställande vunnet, så länge på många håll de depraverande inflytelser, hvarom professor Gadelius talar, få ohämmade drifva sitt spel.

Därtill kommer emellertid äfven, att detta frivilliga öfvervakande, huru intresserat det än fungerar, dock icke någonstades kan hindra *upptagande* på programmen af de ruskiga numren, utan i bästa fall blott deras mer eller mindre utsträckta *fortsättande*. Mellan det första besöket och däraf eventuellt framkallad anmälan hos myndigheterna å ena sidan samt dessas beslut å den andra förflyter alltid en viss tid, under hvilken intet hindrar vederbörande att fortfarande låta de anmärkta numren grassera.

Trotsande biografägare.

Erfarenheten från Stockholm visar ock, att biografägare alls icke sky att trots polismyndighetens villkor och kommitterades kontroll framföra äfven de mest olämpliga nummer. Såsom bevis, huru långt det kan gå, aftrycka vi här två artiklar, införda under mindre tid än en vecka i Stockholms Dagblad (numren för den 31 mars och 4 april):

I.

Biografernas skräckdramer.

»Den svarta balen» — ett rekord af brutalitet.

Orientaliska teatern anmäles för poliskommissarien.

Många kraftiga saker har som bekant tid efter annan skrivits om de svarta fåren bland våra biografer. Allmänna opinionen har revolterat, biografkommittén har redligt arbetat. Polismyndigheterna ha sagt sitt ord, och en kungörelse af Kungl. Maj:t har inskräpvt nödvändigheten att efterlefva det. Allmänheten kunde ha rätt att vänta någon effekt af allt detta. Men än i denna stund finns det tydligen vissa biografer, för hvilka ingenting i världen faller sig så absolut naturligt som att trotsa goda exempel och att hänsynslöst negligera småsaker som polisförordningar och kungörelser af Kungl. Maj:t.

Att göra ett öfverslag öfver alla de upprörande mord- och sensationsdramer Stockholms biografer skänkt huld och skydd går inte i en handvändning. Lättare är att i denna stund angifva den serie, som slagit rekordet i fråga om otyglad brutalitet — en brutalitet så fruktansvärd att till och med den mest förhärdade måste reagera. Det finns numera knappt en gata i Stockholm, som inte har sin biograf. Drottninggatan har veterligen minst fyra. Den enda skillnaden dem emellan

är, att ju längre man kommer ner mot Fredsgatan, desto dyrare bli de — och desto kraftigare tendera de att ockra på sensationslystnaden. I jämnhöjd med Norra latinläroverket kan man komma in på en biograf föreställning för summa 15 örc. Sist i raden ligger den moderna konst-institution, som af okänd anledning döpts till Orientaliska teatern. Den tar 1 krona för sina bästa biljetter — men så har den också råd att tillgodose den goda smaken i proportion därmed. Orientaliska teatern tillkommer äran att ha öfvertrumpat alla sina kolleger i Stockholm i den ädla striden att fördärfva sinnena med hjälp af ohöjda skräckdramer.

På tisdagen riktades nämligen biografens redan förut inte synnerligen tama program — »Handen» med Charlotte Wiche har redan länge dragit folk — med ett drama af Michel Carré, kalladt »Den svarta balen», och till hvars »hemska och brutala realism» teaterns herrar ägare tydligen knutit stora förhoppningar. Affischen understryker den med kraft, och — heter det — »ännu bjärtare framträder den genom herr Henri Krauses från Sarah-Bernhardt-teatern utomordentliga spel.»

Efter denna lockande ingress resumerar affischen pjäsens handling i ordagrant följande passus:

Värden i huset känner sig plötsligt opasslig och drager sig tillbaka till röksalongen, som de där sittande spelande herrarna snart lämna för att blanda sig bland de dansande.

Han lider sedan lång tid tillbaka af hjärtfel, herr Jeffrey, men är lyckligtvis omedveten om följderna däraf. Hans hustru, som genom sin mans sjukdom är beröfvad det stöd och den förströelse, hennes ungdom är i behof af, låter kurtisera sig af en ung man, något, som dock hennes man är den siste att misstänka. Under det allt är lif och glädje på bjudningen och det elektriska ljuset kastar sina strålknippen på paren, som vandra fram och tillbaka, för plötsligt Jeffrey sina händer mot strupen, utstöter ett rosslande läte och faller till marken — han har fått ett anfall af sin sjukdom. En af tjänstfolket gör alarm, och, gripna af förskräckelse, skynda gästerna att efter några korta beklaganden aflägsna sig, så att den unga frun, jämte sin beundrare, snart befinna sig ensam bredvid det förmenta liket. Hon stirrar försträckt på den liflöse mannen och kastar sig så i den älskades beskyddande armar. I samma ögonblick vaknar emellertid Jeffrey ur sin bedöfning, och hans stela ögon riktas rakt på det unga paret... Blixtnabbt är situationen klar för honom, men, som han är alltför klok att inlåta sig i öppen strid med sin kraftige motståndare, sluter han åter ögonen och simulerar fortfarande död. Hans hustru aflägsnar sig strax därpå ett ögonblick för att byta om kläder, och så befinna sig mannen och rivalen ensamma i rummet. Den unge mannen känner sig obehagligt berörd af den dödes närvaro och fattas af en häftig förskräckelse. Han lägger en näsduk öfver den dödes ansikte och vänder så sin stol och försöker att bläddra i en tidskrift för att förströ tankarna, men känner sig allmer förvirrad och störd.

Under tiden har den »döde» närmat sig honom, rest sig midt framför honom, och fattar honom med ett af hatet fördubblade krafter och kastar honom till golvet. Därefter förflyttar han den unge mannen till schälongen, där han själf satt förut.

Då fru Jeffrey återkommer till det dystra rummet, närmar hon sig den hon tror vara tillbedjaren och lägger bakifrån sitt hufvud till hans bröst. Två händer fatta henne och klämma hennes fingrar som ett skrufståd. Hennes blod stelnar i ådrorna, medan angriparen häftigt släpar henne med sig och kastar henne halfdöd af skräck ner på schälongen, där hennes beundrare ligger utsträckt.

Redan denna sammanfattning ger en aning om hur väl teatern lyckats i sina sträfvande att slå rekord inom genren. Men man måste med egna ögon ha sett serien på duken för att fullt fatta den unikt kallblodiga råheten hos denna biografens senaste attraktion. Vidrighet hopas på vidrighet för att slutligen nå sin kulmen i en scen så ohygglig, att den hugger sig fast i åskådaren som en mara — mördaren som med våld tvingar sin halfdöda hustru att kyssa den redan strypte älskarens förvridna, hemskt gapande ansikte...

Våra biografhabituéer ha hunnit vänja sig vid rafflande effekter, men en produkt som den ofvannämnda gör också de mest sensationshungrige mätta och öfvermätta. Till och med ett par halffulla pojkar erkände halfhögt att »detta var gräsligt». Pojkar var det inte ondt om i salongen. Teatern annonserar: inga barnbiljetter. Det betyder endast en ökning i inkomsterna. Vi räknade minst ett tiotal barn bland publiken.

Hur en biograf kan våga att föra fram en serie som »Den svarta balen» efter den uttryckliga stipulation, som förbjuder allt hvad mordscener heter, är ofattligt. I hvarje fall har emellertid nu den alltid påpassliga biografkommittén redan fattat beslut om anmälan till poliskommisarién. Men serien har dock varit uppe på programmet och lockat massor af folk. Hvad som skulle behövas är tydligen en biografkommitté med officiell befogenhet, som kunde hindra samvetslösa

biografägare från också det tillfälliga framförandet af sensationsserier, som — utan hvarje skynt af den psykologiska motivering, hvilken på en verklig teaterscen dämpar och nyanserar — lämnar kvar ett extrakt af föråande, grof och ohygglig realism.

II.

Biografer med Nick-Carterprogram. Östermalmsbiografen får två nummer strukna.

En kort notis har redan omtalat, att Östermalmsbiografen genom sitt senaste program fäst polisens uppmärksamhet vid sig. Vi kunna nu meddela, att två af de nummer, som ännu figurera på denna biografers veckoprogram, blifvit förbjudna af polisen, det ena kalladt »en tragisk värfest», det andra betitladt »ett attentat mot expreståget».

Det visar för öfrigt en synnerligen dålig smak hos vederbörande att försöka med dylika nummer nu sedan en bestämd opinion mot för barn skadliga program på biograferna gjort sig gällande, och då fallet icke är enstaka, skola vi ett ögonblick syssla med denna nöjeslokals Nick-Cartertrafik.

För en tid sedan serverade Östermalmsbiografen en synnerligen grym indianhistoria i bilder. Man såg på duken en liten gosse delta i en strid mellan nybyggare och indianer, och det hela slutade med att pilten som belöning för sitt visade mod fick skjuta den tillfångatagne och bundne indianhöfdingen. Polisen gjordes uppmärksam på det vidriga numret, och följden blef, att slutscenen klipptes bort på filmsrullen. Emellertid öfverraskades publiken af att följande dag i stället för den otäcka exekusionsscenen se en textad skrift af ungefär följande innehåll: »Som en kvick person med begränsadt omdöme tagit sig före att anmäla detta nummer hos polisen, ha vi måst stryka slutscenen, som var det bästa af alltihop», i alla fall något i den vägen. Det fräcka tilltaget, som ju innebar en grof förolämpning mot biografkommittén och den kraftiga opinion, som står bakom denna, blef ju snart afstyrdt, men det vittnar ju på ett oförtydligt sätt om tanke sättet hos biografens ägare.

De nu senast strukna numren voro också i hög grad brutala och kunde omöjligt undgå att öfva skadligt inflytande på åtminstone den yngre publiken. »En tragisk värfest» skildrade ett svartsjukedrama. Sonen till en fattig spelman förälskade sig i sin husbondes dotter och nedsköt hennes trolofvade vid förlofningsfesten. Den gamle spelmannen blef upprörd öfver sonens död, tog ett gevär och förföljde denne genom en lång bygata, upphann honom slutligen och tvingade honom på knä framför en Mariabild, där fadern därpå sköt sin son.

Det andra förbjudna numret, »ett attentat mot expreståget» bjöd också på ohyggliga scener. En bandittrupp ämnade plundra ett expreståg och hade byggt en barrikad öfver järnvägsspåret, men hustrun till en banvakt upptäckte attentatet och hann stoppa taget. Rövvarna fingo omedelbart tag i kvinnan, slog henne bedöfvad och lade henne sedan tvärs öfver spåren i akt och mening att hon skulle halshuggas af nästa passerande tåg. Hon räddades dock af en trogen hund.

Bägge dessa nummer måste, som man förstär af dessa antydningar, verka i hög grad uppskakande på unga nerver, och polisens förbud mot deras framförande var därför fullt på sin plats.

Det sagda visar ju, att Östermalmsbiografen ställer sig rent fientlig mot den rörelse, som gjort till sin uppgift att en smula kontrollera de grasserande biograferna, och publiken borde bistå biografkommittén i dess vackra försök att hejda en dylik trafik.

Artiklarna lämna båda det tydligaste bevis på behovet af kraftigare åtgärder än det frivilliga öfvervakandet.

Biografrevlens omfattning.

Innan vi gå in på frågan, huru en sådan skärpt kontroll skulle kunna åstadkommas, må ytterligare några uppgifter lämnas om den moderna biografrevlsen.

Någon statistik öfver biografteatrarnas antal i Sverige har vid motionens affattning ej stått till buds och torde för närvarande knappast kunna uppgöras, då på landsbygden endast beträffande vissa municipalsamhällen särskildt tillstånd lärer vara erforderligt. Ensamt i Stockholm finnas emellertid 24 stycken, i Göteborg 11, i Malmö 9 o. s. v., och äfven i medelstora städer påträffar man ofta flera stycken. Om landsbygden saknas alla siffror. Att antalet i Sverige långt öfverskrider hundratalet kan med full visshet antagas.

Besöksfrekvensen är synnerligen liflig. Vi låna några uppgifter ur fröken Gagners förut omnämnda föredrag:

Allra mest besökta af barn äro de s. k. billighetsföreställningarna. På ett håll här i Stockholm, där sådana anordnas en gång i veckan, besökes under kvällens lopp biografen af omkring 1,200 barn. Föreställningarna börja kl. 5 e. m. Långt förut bildas emellertid kö, som ordnas af polis. Ej sällan händer det, att barn få vänta en å två timmar, innan de kunna komma in. Egentligen skulle dessa föreställningar vara slut kl. 8, men tilloppet af åskådare är så stort, att vanligen en extra föreställning ges efter detta klockslag.

Innan biograferna vid Drottninggatan blefvo så många, fick man hvarje söndagseftermiddag framför en eller ett par af dem se en väldig kö, däri det fanns massor af barn. Skillnaden är nu endast den, att åskådarna fördela sig på de olika biograferna. — Också söndagsförmiddagarna är tilloppet af barn särskildt stort. — För öfrigt tror jag mig kunna säga, att det är jämförelsevis sällan man besöker en biografföreställning utan att bland publiken upptäcka flere eller färre barn.

Det finnes ej heller få gossar och flickor, som gripits af verklig passion efter biografbesök. De kunna förr försaka sötsaker o. d. än biografen. Många, många af våra folkskolebarn gå minst en gång i veckan på densamma.

Vi undra hur de ha råd. Ja, billighetsföreställningarna kosta ju på sina håll endast 5 öre. För öfrigt växla prisen mellan 10, 15, 20, 25 och 35 öre, det senare på 1:sta plats. För äldre personer är t. ex. på söndagarna ett besök på de större biograferna ingalunda så särdeles billigt. Då är nämligen flerstädes priset för första plats 1 kr. eller 75 öre, för andra plats 75 eller 50 öre.

Innan vi gå vidare och tala om hvad man får se på biografen, är det skäl att något skärskåda lokalerna o. d. Angående eldfarligheten på våra Stockholmsbiografer kan jag ej alls yttra mig. I Göteborg ägde ju ett obehagligt tillbud rum, men efter hvad jag vet, har här intet dylikt inträffat. Bra nog olika utrustade med afseende på reservutgångar äro emellertid biograferna här. Med afseende på lokalerna råder en ofantlig stor olikhet. I några af de s. k. förstklassiga biograferna, hvilka oftast äro luxuöst inredda och hvilka äge särskilda kapprum, är lokalen väl utvädrad, i de mellangoda och billigare biograferna är det däremot ofta en fruktansvärdt dålig luft. Så är t. ex. förhållandet på det ställe, där under hvarje billighetsföreställning släppas in 350 personer och där ingen ordentlig vädring äger rum mellan kl. 5 och 8 eller 9 på kvällen.

I de finare biograferna utbjudes under pauserna presis som på teatern karameller och andra gotter, och underligt är att se, hur de smås slantar räcka till äfven för denna utgift.

Hvad musiken beträffar, är den af mycket olika värde. Någon gång får man höra riktigt god sådan, men i de flesta fall bestås skrällig pianomusik.

Men låt oss nu gå öfver till programmen. Då är först att märka, att en hel del nummer äro gemensamma för en stor mängd biografer, både här och i landsorten. Detta beror därpå, att i detta fall bilderna, de s. k. films — tillverkade någonstädes i utlandet, i Frankrike, Tyskland eller England — i tur och ordning förhyras af olika biografägare i landet. På så sätt kunna de föras rundt hela Sverige. Om det oerhörda uppsving, som filmstillverkningen tagit i utlandet och om huru dessa fabriker förtjäna på uthyrning af films, kan man göra sig en föreställning, då man hör, att firman Du Pathé freres i Paris (den största filmsfirma som existerar) på sitt 3 millioner stora rörelsekapital i ren vinst under flere år haft 6 millioner francs, hvarför den kunnat dela ut 200 procent till aktieägarna.

* Hyran för dessa films är ju ej obetydlig, och det är således stora summor, som genom biograferna gå till utlandet.

Hvilka summor, som f. ö. våra biografägare i Stockholm måste ta in för att få större förtjänst på rörelsen, kan man förstå, då man hör, att lokalhyran pr säsong för en af de större biograferna uppgår till 27,000 kr. och för en med mindre godt läge till 17,000!

Det har uppgifvits, att på vissa håll biografernas verksamhet bland annat gjort sig förnimbar äfven däruti, att ungdomens insättningar i sparbanker och sparkassor väsentligen aftagit. Att den likaledes minskar tillslutningen till folkbildningsarbetets föreläsningar, är ett flerstädes beklagadt faktum.

*Modernt
biograf-
program.*

En kärnpunkt i det hela är emellertid naturligtvis programmens beskaffenhet. Och det är just emedan dessa alltjämt lämna mycket öfrigt att önska, som frågan måste föras till lösning.

Därmed är naturligtvis icke förnekadt, att ej goda och bildande nummer också förekomma på biograferna. Tvärtom, sådana hafva mycket ofta där sin plats. Men det beklagliga är den ytterliga blandningen; man kan sällan vara säker att icke midt bland de verkligt tilltalande numren påträffa de mest osmakliga och anstötliga. Fröken Gagners föredrag lämnar en hel del exempel därpå. Några nya, som tack vare biografkommittén stå oss till buds från Stockholms biografteatrar, skola här anföras.

Bland biografteatrarnas program kunna i regel följande serier urskiljas.

- 1) Geografiska bilder.
- 2) Bilder ur näringslivet.
- 3) Bilder ur djurlivet.
- 4) Idrotts- och sportbilder.
- 5) Bilder från händelser för dagen.
- 6) Dramer.
- 7) Skämtbilder.

Det är bland de två sistnämnda grupperna, som så ofta bilder påträffas, hvilka måste betecknas såsom i hög grad olämpliga för barn.

Dramer.

Bland dem förekomma följande grupper:

1. Historiska dramer.

Innehålla ej sällan mordscener eller andra uppskakande scener.

När man t. ex. på en biograf finner en skildring af Charlotte Corday, som bl. a. på en bild åskådliggör, huru hon »dödar Marat i hans

badkar», och på en annan huru hon af en tjutande folkhop »gripes och föres till fängelset», eller när man på en annan biograf påträffar de »mest hemska och upprörande» scener af, huru skomakaren Simon miss-handlar Ludvig XVI:s unge son, Ludvig XVII, så kan den historiska verkligheten af det skildrade svärligen öfverskylla, att dylika scener ej äro lämpliga att framföras för barn.

2. S. k. dramer »ur lifvet», vanligen kärleksdramer.

Pläga innehålla talrika uppskakande bilder ur lifvet, ofta äfven mord.

Exempel:

a) »Systrarne Woodhill.

Två kvinnors kärleksroman.

Drama i två tablär.

På den slingringa vägen, som leder till Star Estate, har en olycka inträffat. Löjtnant Ned Cricks har störtat af hästen och ligger sanslös vid väggkanten. En af systrarna Woodhill har i sällskap med en tjänare anländt till olycksplatsen, där de gemensamt söka bringa vård och skydd åt den skadade.

Cricks föres sålunda till herrgården, där han kommer i åtnjutande af all önskvärd vård och gästfrihet. Under hans konvalescenstid utspinner sig ett varmt kärleksförhållande mellan honom och äldsta dottern Blanche. Men icke nog härmed, system Inez är äfven förälskad i den unge officeren, hvilket gifver upphof till ett pinsamt rivalskap mellan systrarna, som resulterar i en grym, själfvisk hämndakt från den förbiseddas sida.

Dramats upplösning är mäktigt gripande; det ligger något af heroism i det vilda beslut, som tvingar den själfviska kvinnan att offra sin egen systers lycka.»

Heroismen bestod däri, att Inez genom gift dödar sin syster för att hämnas och hindra hennes kärlekslycka.

På samma program stod äfven ett annat »kriminellt skådespel i 13 tablär», som skildrade en fiskare, som sökte befria sig från en rival genom att under en utfärd på tre man hand »i rasande svartsjuka samvetslöst störta honom i hafvet» o. s. v.

b) »Hans och Lisa.

Det är majfest i byn. De unga dansa gamla folkdanser. Till majkung utkoras den raske bonddrängen Hans, och han väljer så igen den glada och rara Lisa till sin majgrefvinna.

Bland dem, som äro närvarande vid festen, är den af alla fruktade, ondskefulle inspektorn. Han har länge haft ett godt öga till Lisa, och under en paus närmar han sig för att kyssa henne. Hans blifver ond och springer på inspektorn, hvilken, om de andra drängarna icke ingripit, blifvit slagen till marken.

Från denna stund är alltid inspektorn kvick att pina Hans med sin piska och Lisa med sina kärleksförklaringar och gåfvor.

En dag öfverraskar inspektorn Hans att stå på gården och tala med Lisa; rasande jagar han Hans in till sitt arbete, och börjar därefter att ånyo försäkra Lisa, att han älskar henne. Fast att han ljuder henne en dyrbar ring, vänder hon sig dock harmfullt ifrån honom, som försätter honom i det värsta raseri, hvilket han gifver uttryck i nya piskslag öfver Hans.

Med piskan drifver han den stackars Hans genom gården och befaller honom att flytta en tung harf, men Hans förmår icke flytta den och inspektorn piskar obarmhärtigt vidare. Hans skälfrver under piskslagen och försöker åter och åter, tills hans tålmod är uttömdt, och som ett vildt djur kastar han sig öfver sin bödel. Ett par nu tillkommande tjänare hindra honom från att mörda plågoanden, och om ett ögonblick befinner han sig som ryttare på den förskräckliga trähäst, det mest fruktade tortyrmedel som nu finnes. Tunga lod hängas vid den olyckliges fötter, och snart höres höga smärtfyllda rop, som kallar hela gårdens folk till. Äfven godsherrn med sin sekreterare kommo till, icke för att en dräng blir pinad, utan emedan att godsherrn funnit sitt juvelskrin tomt, och nu vill hafva inspektoren till att anställa undersökning. Då kastar sig Lisa för godsherrns fötter och omtalar, att inspektorn flere gånger bjudit henne dyrbara smycken, som han omöjligt kan hafva fått på ärligt vis.

Inspektorn blifver arresterad och tillstår, medan Hans mer död än lefvande lyftes ned från hästen. Dagen efter kallas Hans och Lisa upp till godsherrn, där de få en summa penningar och tillåtelse att gifva sig, som en ersättning för utståndna lidanden.»

c) »För en kvinnas skull.

Stort gripande drama ur nutidslifvet i 26 afdelningar.

1. Far och son.	14. Betjänten tappar under städning en knapp.
2. Sköt dig med hvad du fått.	15. Fadern upptäcker de tomma lädorna.
3. I demimondens budoar.	16. Betjänten anklagas.
4. För anspråkslös hyllning.	17. Detektivchefens undersökning.
5. Tanken på stöld vaknar.	18. Betjänten arresteras.
6. I faderns sängkammare.	19. Samvetskval.
7. Allt stilla i arbetsrummet.	20. Den skyldiges syner.
8. Kassaskåpet.	21. Vid kapellportarna.
9. Nycklarna åter på rätt plats.	22. En syn från det förfutna.
10. Åter hos den tillbedda.	23. Betjänten uppenbarar sig i fångdräkt.
11. Allt för pengar.	24. Bekännelsen inför fadern.
12. På nöjenas väg.	25. I rättsalen.
13. Morgonen därpå.	26. Ombytta roller.»

d) Ödets lek med två människor.

Inledningen skildrar en man, Werner, som beslöt stjäla för att skaffa bröd åt de sina och läkarhjälp åt sin sjuka mor. »Den olycklige störtar sig ut för att utföra den hemska handlingen. Det har lyckats honom att på natten bryta sig in i en affär. Han tillägnar sig kassan, som uppgår till några hundra kronor, och ilar tillbaka till hemmet. Ännu upprörd af det begångna brottet, visar han sin hustru pengarna. Hans moder ser detta och resande sig upp i sängen upphäfver hon ett hjärtslitande skrik och faller död tillbaka i sängen.» Bestört häraf söker han nu återlämna penningarna genom att lägga dem tillbaka i den uppbrutna skrifbordslådan, men blir därvid gripen. »När han ser sig fången, blir han rasande och ser sig i tankarna fångslad och förtappad. Han börjar skratta aldeles ohejdadt. John Werner är vansinnig.» Nästa scen hette

»Vansinnig».

»Denna bild visar oss den gripande verkligheten från det inre af ett dårhus.» I kretsen af dessa arma människor återfinna vi John Werner, och huru han i sitt vansinne utför de otroligaste galenskaper. Lyckligtvis är hans galenskap af öfvergående natur o. s. v. Hans fru, som ännu är ung och med sköna drag, har emellertid under tiden tröttn på eländet skänkt en rik man sin gunst, »som låter henne lefva i elegans och lyx» o. s. v. Till sist återförenas dock de båda makarna.

Huru olämplig en sådan förevisning är för barn, framgår bl. a. däraf att vid den besökta föreställningen barnen, som utgjorde den största delen af publiken, storskrattade, då de fingo se alla galenskaperna på dårhuset.

På samma program förekom äfven

e) I förbrytarehänder.

»Herr Hessler reser bort i affärer. Under hans frånvaro försöker hans vän herr Bejer att närma sig fru Hessler. Då han blir afvisad med den största afsky och harm, vredgas han och lofvar att hämnas.

Medan herr Hessler är borta, blir hans fru moder till ett litet sött barn, en gosse, som herr Hessler alltså ser för första gången, då han återvänder hem efter tre års bortovaro.

Första aftonen efter sin hemkomst får Hessler ett anonymt bref, där man meddelar honom, att hans hustru under hans bortresa varit honom otrogen, och att han icke själf är fader till sitt barn. Hessler tror på förtalet, kallar in sin hustru, förebrår henne i häftiga uttryck förmenta förbrytelse och jagar bort henne. Om natten bryter en tjuf in, Hessler fångar honom och vill först låta honom gå, men kallar honom åter tillbaka, hämtar sitt barn och öfverlämnar det till tjufven med de orden: »Gör honom till en lika stor förbrytare, som du själf är.»

Resten af numret skildrar de stråfvanden, som han tolf år senare vidtager för att i förbrytarlägret återfinna sin son, under hvilka han en gång bl. a. öfvermannas och fångslas bland druckna förbrytare.»

Till dramerna höra vidare

3) Dramer hämtade ur kolportagelitteraturen.

Det är Nick-Carter-litteraturen, satt i scen för biograferna i dramer, som i rikt mått bjuda på mord, rån och andra bloddrypande scener. En mängd nummer förekomma, anknyttande sig till Nick Carter, Sherlock Holmes, Nat Pinkerton, Rifle Bill o. s. v.

Vi anföra såsom exempel:

f) »Rifle Bill.

Präriens konung.

Spännande äfventyr i 28 afdelningar.

1. Den fastnaglade handen.	15. Rövvarne i tvist om flickan.
2. Mexikanen och hans syster.	16. Tvisten afgöres genom spel.
3. I spelbålan.	17. Rifle Bill uppenbarar sig.
4. Spellusten segrar.	18. Hett mottagande.
5. Falskt spel.	19. Två af banditerna oskadliggöras.
6. Fastnaglad af en knifstöt.	20. Den tredje på flykt med flickan.
7. Flykten.	21. En vild ridt.
8. Hämnaden förberedes.	22. Rifle Bills lasso hejdar flykten.
9. Förföljelsen.	23. På spaning efter den sårade mexikanen.
10. Bakhället.	24. Rifle Bill i bråddjupet.
11. Släpad vid hästen.	25. Den sårade räddas.
12. Störtad i bråddjupet.	26. Återseendet mellan bror och syster.
13. System som fånge.	27. Den hjältemodige räddaren.
14. Rifle Bill spårar ogärningen.	28. Rifle Bill går till nya bragder.»

I en annan af dessa Rifle-Bill-dramer bjudes man på en döendes förfärliga kval, i en tredje på huru »banditerna söka genom tortyr för- må guldgräfvaren att förråda sin hemlighet o. s. v.

I nära samband med dessa stå

4. Röfvere-dramerna, såsom t. ex.

g) »Kosackfickan.

Kosackhöfdingens dotter har förläskat sig i en höfding öfver en fientligt sinnad stam och öfverlämnar ett från sin fader stulet dokument i sin älskades händer. Fientligheter utbryta, flickan tillfångatages af sina anförvanter och dömes trots moderns böner och protester *att släpas till döds efter en vild häst* (!) Hennes älskade, som fått vetskap om den hemska domen »— hvilken i sin ohygglighet visas å biografen — jagar i vild förtviflan efter och lyckas slutligen nedskjuta den vilda hästen samt rädda sin brud».

h) »Kustens vampyrer.

Scenen utspelas på den vilda Bretagniska kusten, mot hvilken kanalens och Atlantens vågor krossat månet vinddrifvet skepp. Här är det, som vrakplundrare med falska signaler och bloss, fastbundna mellan hornen på tjudrade kor, locka besättningen å de nödställda farkosterna. Bilden visar oss detta Bregtaniska lif, med dramatiska scener från en vrakplundring med åtföljande vilda orgier och slutar med, att en ung Bretagnare räddar en skeppsbruten, ung flicka, som råkat i plundrarnes våld samt för henne till de sina, hvarpå vi i sista tablån få se, huru den ädle räddaren blir belönad.

Denna bild är af sällsynt skönhet och indelad i 24 afdelningar.

1. Storm öfver sjön.	10. En flicka lefvande uppkastad.
2. Vrakplundrarneas tillhåll.	11. I plundrarnes våld.
3. Öfverläggning om illgärningen.	12. Hemforsling af tjufogodset.
4. Ett hemskt död.	13. Vilda orgier i röfvarhålan.
5. En lefvande fyrbåk tjudras vid stranden.	14. I förfärlig ängslan.
6. Skeppet förliser.	15. En ädelmodig räddare.
7. I spillror bland klipporna.	16. Hissad uppför klipporna.
8. Varor och lik uppflyta på stranden.	17. Emellan lif och död.
9. I fejd om bytet.	

(18—24 handla om flickans färd till föräldrarne, bröllopet med räddaren o. s. v.)

Röfvar- och kolportage-dramerna likna hvarandra i mycket. I allmänhet innehålla de en mängd spännande detaljer under framhäfvande af hjältens mod, djärfhet eller slughet o. s. v., hvilket ju i hög grad måste väcka pojkers intresse och beundran. Men dödsscenerna, som däri förekomma, utmålas vanligen mycket utförligt och kvalfullt, hvarigenom bilderna måste verka mycket uppskakande på många barn. Jämför prof. *Gadelius*' uttalande om hela genrens skadlighet.

Den andra gruppen biografbilder, som ofta gör skäl för anmärkningar, är de så s. k.

Skämtbilderna.

En hel del af dessa äro verkligen kvicka och roliga. En mycket stor del äro dock mer eller mindre dumma och i saknad af verklig frisk

humor, och därjämte förekomma många, som äro ytterst tarfliga och simpla, och som svårligen kunna undgå att verka förråande på åskådares smak, icke minst för barns. Hit höra framställningar af druckna personer, af sinnessjuka — »äfvén dårar kunna få folk att skratta», kan det då sägas i ett program — af franska äktenskapsdramer, af den onde o. s. v. Numren äro på programmen ofta utbroderade med uttryck sådana som »hejdlösa skrattsalfvor», »ohejdadt skämt» o. s. v.

Vi anföra några exempel med referat af det verkliga innehållet.

i) **Lampröken.**

En man kommer hem på natten, alldeles drucken, slänger kläderna härs och tvärs i rummet, tänder efter stort besvär lampan och kastar sig så handlöst på sängen. Lampan röker, och lampröken formar sig för den sofvande druckne till de mest vidriga figurer, som plåga honom.

j) **»Mannen, som icke kunde stå på sina ben.**

Öfvervåldigande komiskt.

En man, som har mycket svårt att hålla jämnvikten, faller omkull gång på gång och drager i sitt fall med sig de stackare, som han möter, till stor glädje för alla åskådare.

Han hamnar slutligen på polisvaktkontoret, och vid sitt inträde står han ännu en gång på näsan — i sitt fall mot dörren slår han med den omkull tre poliskonstuplar.

Hejdlösa skrattsalfvor.»

k) **Opiumrökaren.**

Hans olika fantasier under sömnen framställas. En efter annan framtråda sköna damer, utförande baletter och tjugande honom, men då han fångar dem, förvandlas de till cigarrer. På en cigarr seglar han sedan fram i världsrymden och utsättes för en hel del vidrigheter. Bland annat seglar han rakt in i ett öppet gap, och man ser en man tugga sönder och svälja honom. En gång faller han från en svindlande höjd; man ser honom snurra i vild fart genom molnen och ned till jorden, där han hamnar i ett piphufvud. I förstora bild visas till sist, hur mannen, som röker pipan, om en stund knackar ur askan och rensar pipan, hvarvid ej längre något spår finnes kvar af den olycklige opiumrökaren.

l) **En seglifvad svärmoder.**

En man företager en resa med sin svärmoder, som tråkar ut honom med ömhetsbetygelser. Han kastar då ut henne genom fönstret, men hon reser sig oskadd och springer fatt tåget. Så kastar han henne i sjön, men hon lyckas simma i land. Nu kastar han en stor sten mot hennes hufvud; stenen splittras men hon lever alltjämt. Då slänger han henne under en automobil, hon släpar med ett stycke och får båda benen afskurna. Triumferande håller nu mannen benstumparna i sin hand och visar upp dem för publiken. Men midt under glädjen kommer svärmodern åter, nu som krympling, framrullande i en liten skjutvagn.

m) **Herrns hemkomst.**

Man ser en man taga afsked af sin hustru för att begifva sig på en resa. Anländ till stationen upptäcker han, att han glömt sin plånbok och skyndar åter hem. Då han träder in i sängkammaren, finner han där en främmande man, hustruns älskare, redan installerad i sängen. En vild jakt börjar, som slutar med att främlingen räddar sig halfnaken genom ett fönster.

1) **Hotelllets hemlighet.**

Mannen reser en dag bort. Genast företager äfven hustrun en resa jämte sin älskare. Händelsen fogar det så, att paret och den äkta mannen taga in i samma hotell och erhålla rum bredvid hvarandra. Blott en tunn brädvägg skiljer dem åt. Under natten råkar mannen i sömnen sparka hål på väggen, så att fötterna sticka ut i rummet, där hustrun och älskaren befinna sig. Ett ohejdadt skämt uppstår nu, och de båda fatta till sist tag i fötterna och lyckas slutligen draga in den sofvande genom hålet. Då känner hustrun till sin förfäran igen sin man, som nu vaknar, rusar upp och slungar henne i raseri genom fönstret, så att hon hamnar på en lyktstolpe.

o) **»Den röde fursten roar sig.****Verkligen storartadt, genomhumoristiskt nummer.**

Underjordens herre har det tråkigt i sitt rike. Så beger han sig upp till jorden för att muntra sitt dyster sinne.

Och att han grundligt lyckats däri, det måste vi — grundligt fångna af alla galenskaperna — medgifva.

Nedanstående rubriker gifva en svag antydning om den storartade bildens innehåll.

1. Samma underjordiska enahanda.	11. En liten förmiddagsgrogg.
2. Litet nyheter från jorden.	12. Som objuden bröllopgäst.
3. Oh, gudomliga Paris!	13. Bruden låter enlevera sig.
4. Med hiss från underjorden.	14. Efter den otrogna.
5. Svartsjukans marter.	15. Öfver berg och murar.
6. Herr Hins entré.	16. In- och utgallrade.
7. »Han själf» som gentleman.	17. »Är jag fri, så är du bunden».
8. Ett fatalt spann.	18. Sista resan.
9. Kärlekens martyrium.	19. Demaskeringen.
10. Malplacerad ömhet.	20. Herr Hin roar sig icke mera.»

*Förslag till
åtgärder.*

Samtliga nu relaterade nummer äro hämtade från hufvudstadens biografteatrar och hafva där uppförts *trots* öfverståthållareämbetets ofvannämnda villkor, flertalet också efter det den kontrollerande biografkommittén kommit till. Denna kan nämligen, såsom anmärkts, blott hindra fortsättandet, men ej det första upptagandet af äfven de underhaltigaste nummer.

Det stora flertalet af bilderna hafva ock framförts på hufvudstadens biografteatrar, *efter det att* Kungl. Maj:t den 13 november 1908 utfärdade följande cirkulär till Kungl. Maj:ts befallningshafvande i riket.

»Vår uppmärksamhet har blifvit fäst därå, att rikets polismyndigheter vid pröfning af ansökningar om tillstånd, där sådant erfordras, till anordnande af biograföfvisningar och liknande tillställningar icke alltid träffa nödiga anstalter till förekommande däraf, att vid dylika tillställningar förevisas något som strider mot sedlighet eller eljest uppenbarligen icke bör offentlig framställas, samt att polismyndigheterna understundom jämväl brustit i behörig tillsyn öfver dessa tillställningar. Med anledning häraf hafva vi härigenom velat erinra Eder att erinra vederbörande polismyndigheter om angelägenheten att iakttaga, hvad med gällande författningsars innehåll i förkommande ärenden öfverensstämmer. Hvilket Eder till kändedom och efter rättelse etc.

Det är således tydligt, att åtminstone i regel icke heller nämnda cirkulär hittills haft den effekt, att det onda förhindrats.

Af allt det föregående framgår, att ett sådant förhindrande icke heller lärö kunna åvägabringas med mindre åtgärder vidtagas, hvarigenom upptagande på biografprogrammen af de anstötliga numren verkligen förekömmes. Detta synes ock vara cirkulärets tanke, då däri talas om anstalter »till förekömande af» de klandervärda numren. Hvad som behöfves är alltså en föregående granskning af programmen, innan de uppföras. Med rätt för den granskande att förbjuda uppförande af anstötliga nummer.

Man kan tänka sig olika sätt för åstadkömande af en dylik föregående granskning. Ett synnerligen beaktansvärdt uppslag i en riktning har lämnats af polismyndigheten i *Malmö*, ur hvars den 18 december 1908 meddelade föreskrifter i detta hänseende följande utdrag må lämnas.

»Ej må i lokalen förevisas eller som skylt utsättas bilder, hvilka äro af den beskaffenhet, att de sära sedlighet och anständighet, eller bilder, som skildra utförande af mord, rån och andra svärare brott.

Därest förevisning är tillgänglig för barn, får densamma ej heller omfatta bilder, hvilka framställa tilldragelser och förhållanden, som äro ägnade att uppväcka känsla af skräck eller fasa hos åskådaren eller af annan anledning kunna anses olämpliga för barn.

Barn under 15 år, hvilket ej åtföljer äldre person, må ej vinna tillträde till förevisning senare än klockan 8 eftermiddagen.

9. Vid ombyte af program skall ett exemplar af det nya programmet jämte muntlig förklaring öfver dess innehåll, i god tid innan det förevisas allmänheten, lämnas till den af poliskammaren tillsatte tillsyningsmannen öfver biograföfövisningar.

11. Det åligger tillståndets innehafvare att utlägga af poliskammaren fastställd afgift för den extra polisbevakning och tillsyn, som af polismyndigheter anordnas, äfvensom att ställa sig till efterrättelse de ytterligare föreskrifter, polismyndigheter kan komma att meddela.»

I dessa föreskrifter har, såsom synes, principen om en föregående granskning af programmen kommit till sin rätt. Den sker genom en af poliskammaren tillsatt tillsyningsman, hvilken för sitt arbete härmed erhåller ersättning genom anlåtande af den afgift, som enligt mom. 11 erlägges för behöflig extra polisbevakning och tillsyn. Tillståndet till biograföfövisningar plägar endast lämnas för en månad i sänder, hvilket i sig själf verkar kontrollerande. Till stort gagn har också förbud utfärdats för att senare än kl. 8 på aftonen lämna tillträde för barn. Äfven i öfrigt synes anordningen verkat mycket fördelaktigt.

Det torde icke finnas något hinder för, att liknande föreskrifter utfärdades att gälla på alla de orter, där en dylik omedelbar föregående granskning verkligen kan utöfvas af polismyndigheten i orten eller af genom densamma tillsatte tillsyningsmän. I sakens natur ligger dock, att en kronofogde naturligtvis ej kan själf utöfva en sådan granskning inom

de olika delarne af sitt fögderi, och att systemets tillämpning således där kräfde utseende af olika tillsyningsmän på de skilda orterna. Då, såsom ofvan antydts, tillstånd att anordna biografförevisningar icke torde behöfva begäras af offentlig myndighet annat än i städer och sådana orter på landsbygden, där på grund af särskilda kungl. beslut ordningsstadgan för rikets städer är tillämplig, kan dock den ifrågavarande anordningen ej för närvarande tillämpas på andra områden af landsbygden, och många orter i riket blifva alltså fria från hvarje kontroll, ehuru en sådan där vore lika nödig.

För dylika orter blefve sålunda särskilda bestämmelser af nöden. Ifrågasätts kan då, om ej därstädes en dylik föregående granskning kunde anförtros åt någon kommunal myndighet t. ex. skolråden. Åtminstone borde detta kunna ske, om den begränsades att gälla sådana biografföreställningar, till hvilka barn äga tillträde. Vår lagstiftning är som bekant ej främmande för områden, där särskilda förbud gälla för tillhandahållande af vissa njutningsmedel åt barn — så t. ex. brännvinsförsäljningsförordningen och förordningen angående försäljning af vin och öl. Våra kommunallagar lägga också åtgärder till främjande af ungdomens sedliga fostran eller till afvärjande af dess urartning i kommunala myndigheters händer (kyrkoråd, skolråd, barnavårdsnämnd). Det bör också kunna anses fullt förenligt med den kommunala självstyrelsens princip att, om så befinnes nödigt, åt kommunala myndigheter anförtro rätten att förhindra sådana tillställningar i kommunen, genom hvilka barnen i densamma uppenbart utsättas för högst fördärfbringande inflytelser.

Skulle någon kontroll i sistnämnda riktning ifrågakomma — d. v. s. föregående kontroll af program vid biografföreställningar för barn — så bör den gifvetvis så anordnas, att den drabbar ej blott sådana föreställningar, dit särskilda barnbiljetter säljas, utan öfverhufvud sådana, dit *barn lämnas tillträde*. Att, såsom somligstädes lär ha skett, biografägare söka undandraga sig hithörande kraf blott genom att annonsera att »särskilda barnbiljetter säljas icke», men i stället släppa in barnen på vanliga biljetter, bör naturligtvis ej få ifrågakomma. Skulle en sådan särskild kontroll af biografföreställningar för barn anordnas, bör den dock gifvetvis icke upphäfva den eljest befintliga allmänna kontrollen af de ordinarie ordningsmyndigheterna, så att biograferna därigenom sattes i stånd att för vuxna förevisa hvad redan nu är förbjudet.

Hufvudsaken är emellertid, att öfverallt i riket anordnas en före

själfva uppförandet gående kontroll öfver biografprogrammen, i all synnerhet då de afse föreställningar, dit barn äga tillträde. Lämpligaste sättet härför torde åter kunna utrönas genom en blifvande utredning.

På grund häraf hemställes,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning vidtaga åtgärder, för att det må åvägbringas en före uppförandet gående kontroll af programmen för biograf föreställningar, i all synnerhet sådana, till hvilka barn äga tillträde.

Skulle dessa åtgärder komma att innebära förändring i lagstiftning, som är föremål för Riksdagens beslut, böra de naturligtvis framläggas för Riksdagen.

Stockholm den 20 april 1909.

Sam. Clason.